

Jeremia 4

- 1 Als u zich bekeert, Israël, spreekt de HEERE, bekeer u dan tot Mij, en als u uw afschuwelijke afgoden wegdoet van voor Mijn aangezicht, en niet meer rondzwerft,
- 2 en als u zweert: Zo waar de HEERE leeft, in waarheid, in recht en in gerechtigheid, dan zullen de heidenvolken zich in Hem zegenen en zich in Hem beroemen.
- 3 Want zo zegt de HEERE tegen de mannen van Juda en tegen Jeruzalem: Ploeg voor uzelf ongeploegd land om! Zaai niet tussen de dorren.
- 4 Besnijd u voor de HEERE en doe de voorhuid van uw hart weg, mannen van Juda en inwoners van Jeruzalem; anders zal Mijn grimmigheid uitslaan als een vuur en branden zonder dat iemand kan blussen, vanwege uw slechte daden.
- 5 Maak het in Juda bekend, laat het in Jeruzalem horen en zeg: Blaas de bazuin in het land, roep luidkeels en zeg: Verzamel u, en laten we gaan naar de versterkte steden.
- 6 Hef de banier omhoog naar Sion, breng u in veiligheid, sta niet stil, want Ik ga onheil brengen vanuit het noorden, een grote ramp!
- 7 Een leeuw is opgesprongen uit zijn struikgewas, de verderver van de heidenvolken is uitgetrokken, is zijn plaats uitgegaan om van uw land een woestijn te maken, uw steden zullen vernietigd worden, zodat er geen inwoner meer is.
- 8 Omgord u daarom met een rouwgewaad, bedrijf rouw en weeklaag, want de brandende toorn van de HEERE keert zich niet van ons af.
- 9 Op die dag zal het gebeuren, spreekt de HEERE: vergaan zal de moed van de koning en de moed van de vorsten, de priesters zullen ontzet zijn en de profeten verbijsterd.
- 10 Toen zei ik: Ach, Heere HEERE, voorwaar, U hebt dit volk en Jeruzalem ten zeerste bedrogen door te zeggen: U zult vrede hebben. Het zwaard wordt ons immers op de keel gezet.
- 11 In die tijd zal gezegd worden tegen dit volk en tegen Jeruzalem: Een zinderende wind van de kale hoogten in de woestijn is op weg naar de dochter van Mijn volk, maar niet om te wannen, en niet om te zuiveren.
- 12 Een wind, sterker dan deze, komt er van Mij aan. Nu zal Ik ook oordelen over hen uitspreken.
- 13 Zie, als wolken komt de vijand opzetten, als een wervelwind komen zijn wagens, sneller dan arenden zijn zijn paarden. Wee ons, want wij worden verwoest!
- 14 Was het kwaad van uw hart af, Jeruzalem, opdat u verlost wordt. Hoelang laat u uw zondige gedachten in uw binnenste overnachten?
- 15 Want een stem verkondigt het uit Dan en doet onheil horen uit het bergland van Efraïm.
- 16 Roep het in herinnering bij de volken, zie, laat Jeruzalem het horen: Er komen belegeraars uit een ver land, zij laten hun stem klinken tegen de steden van Juda.
- 17 Zoals wachters van de velden staan zij rondom tegenover haar, omdat zij Mij ongehoorzaam is geweest, spreekt de HEERE.
- 18 Uw wegen en uw daden hebben u deze dingen aangedaan. Dit is uw kwaad, dat het zo bitter is, dat het u in uw hart treft.
- 19 Mijn binnenste, mijn binnenste, ik krimp ineen, wanden van mijn hart! Mijn hart is onrustig in mij, ik kan niet zwijgen, want u, mijn ziel, hoort bazuingeschal en krijgsgeschreeuw.
- 20 Ramp op ramp, wordt er geroepen, want heel het land werd verwoest. Plotseling zijn mijn tenten verwoest, in een ogenblik mijn tentkleden.
- 21 Hoelang moet ik de banier nog zien, het bazuingeschal horen?
- 22 Voorzeker, Mijn volk is dwaas, men kent Mij niet. Verstandeloze kinderen zijn het, inzicht heeft

men niet. Wijs is men in kwaad doen, maar van goeddoen weet men niet.

23 Ik zag het land, en zie, het was woest en leeg, en keek naar de hemel – zijn licht was er niet.

24 Ik zag de bergen, en zie, zij beefden, en alle heuvels schudden door elkaar.

25 Ik zag, en zie, er was geen mens, en alle vogels in de lucht waren weggevlogen.

26 Ik zag, en zie, het vruchtbare land was woestijn, en al zijn steden waren afgebroken, door de HEERE, door Zijn brandende toorn.

27 Want zo zegt de HEERE: Heel het land zal een woestijn worden – toch zal Ik er geen vernietigend einde aan maken.

28 Hierom zal de aarde treuren en de hemel daarboven in zwart gehuld worden, want Ik heb gesproken, Ik heb het Mij voorgenomen, en Ik zal geen berouw krijgen en er niet op terugkomen.

29 Voor het geroep van ruiters en boogschutters slaat heel de stad op de vlucht. Ze gaan de struiken in of klimmen op de rotsen. Elke stad is verlaten – niemand die er nog in woont.

30 U, verwoeste, wat gaat u nu doen? Al zou u zich kleden in karmozijn, al zou u zich tooien met een gouden sieraad, al zou u uw ogen opmaken met oogschaduw, tevergeefs zou u zich mooi maken. Uw minnaars verwerpen u, staan u naar het leven.

31 Want ik hoor een geluid als van een vrouw in barensood, benauwdheid als van een die haar eerste kind aan het baren is. Het is het geluid van de dochter van Sion, zij snakt naar adem, zij spreidt haar handen uit: Wee mij toch! Want mijn ziel is uitgeput, vanwege de moordenaars.

Waarom is het zo moeilijk terug te keren tot de HEERE?

Het volk Israel lijkt halfslachtig als het op bekering aankomt. Ze hebben het erover. Ja ze gaan dat zeker doen, zich bekeren. Maar het blijft bij goede voornemens. Hoewel de HEERE er op aandringt voegt men de daad niet bij het woord. De HEERE lijkt te zeggen: 'Als je je wilt bekeren, doe dat dan ook.' Jeremia 4:1 *Als u zich bekeert, Israël, spreekt de HEERE, bekeer u dan tot Mij, en als u uw afschuwelijke afgoden wegdoet van voor Mijn aangezicht, en niet meer rondzwerft.* Aan de ene kant hebben ze de afgodsbeelden opgeruimd. 'Opgeruimd staat netjes', zou je zeggen. Maar ze blijven onrustig rondzwerfen, op zoek naar wat? Het volk lijkt op de man die niet langer bij zijn vriendin is, maar hij keert ook niet terug bij zijn eigen vrouw. In die tijd kent men waarschijnlijk het individualisme niet zoals wij dat kennen. Toch lijkt de mens van toen veel op de geëmancipeerde mens van vandaag. Eenmaal los van God is het heel lastig om terug te keren tot God. Zie je dat? Ze keren niet terug tot de HEERE. Wat is het diepste probleem van de zonde? Is dat niet dat wij los van God willen zijn, onafhankelijk. Wij lijken de touwtjes in handen te willen houden. Zeker, we willen – als daarop aangedrongen wordt – best wel het touwtje van een andere god losknippen, maar daarmee zijn we nog niet terug bij de HEERE. We zijn losgeraakt van God. Het vervelende is echter dat er helemaal geen leven buiten God is. Zelfs Jezus, Gods Zoon kan niets doen buiten de Vader om. Datzelfde geldt voor ons in relatie tot Jezus. *Zonder Mij kun je niets doen*, maakt de Heere Jezus ons duidelijk. Johannes 15:5 *Ik ben de Wijnstok, u de ranken; wie in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt u niets doen.* Het vermaledijde individualisme doet net alsof wij los van God en mensen kunnen bestaan, maar dit is onmogelijk. Ook wil het individualisme ons wijs maken dat wij alles verliezen als we ons overgeven aan God: onze identiteit, ons karakter, onze wil, onze zelfstandigheid. Maar het tegenovergestelde is waar. Een mens vindt zichzelf in God. Wie komt tot een volledige overgave aan de HEERE wordt een persoonlijkheid. Wie God verlaat is ten dode

opgeschreven in alle opzichten. Het is en blijft zoals Israël belijdt in Deuteronomium 6:4,5 *Luister, Israël! De HEERE, onze God, de HEERE is één! Daarom zult u de HEERE, uw God, liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw kracht.* Zo zou het moeten zijn. Zo ziet bekering er uit. We moeten terugkeren tot de HEERE. Maar de werkelijkheid is vaak complex.

Individualisme suggereert dat wij los kunnen staan van God en mensen, maar wij kunnen niet bestaan buiten God.

Er moet een fundamentele verandering komen in de relatie met God.

Werkelijke bekering vraagt nogal wat van een mens: *trouw = emet, recht = mispat en gerechtigheid = tsedakah* lezen we in de grondtekst. Het zijn de grondwoorden van het Verbond. Ze geven niet alleen aan dat een persoon oprecht is, maar ook dat men zich aan Gods wetten wil houden; sterker men heeft de innerlijke gezindheid die vereist is. Jeremia 4:2 *en als u zweert: Zo waar de HEERE leeft, in waarheid, in recht en in gerechtigheid.* Het zou kunnen dat Jeremia met het zweren van een eed doelt op de volksvergadering in Jeruzalem onder leiding van koning Josia, waarin men zich openlijk verbond aan de HEERE en Zijn dienst en de afgoden afzwoer. 2 Koningen 23:2,3 *De koning ging naar het huis van de HEERE, en met hem iedere man uit Juda en alle inwoners van Jeruzalem, de priesters, de profeten en heel het volk, van de kleinste tot de grootste. En hij las ten aanhoren van hen al de woorden van het boek van het verbond dat in het huis van de HEERE gevonden was. De koning ging bij de pilaar staan en sloot een verbond voor het aangezicht van de HEERE, om de HEERE te volgen en Zijn geboden, Zijn getuigenissen en Zijn verordeningen met heel zijn hart en met heel zijn ziel in acht te nemen, door de woorden van dit verbond die in deze boekrol beschreven zijn, uit te voeren. En het hele volk trad toe tot dit verbond.* Het kan ook zijn dat 'de eed zweren op de Naam van de HEERE' betekent dat het in Israël weer eerlijk toe zou gaan. Als iedereen zich op die manier aan zijn woord zou houden zou er inderdaad veel ten goede veranderen. De Heere Jezus vindt overigens dat men zich gewoon aan zijn belofte moet houden. Mattheus 5:33-37 *Laat uw ja ja zijn en uw nee nee,* zegt Jezus. De Heere Jezus vindt het niet nodig om daarbij een eed te gebruiken, laat staan de Naam van de HEERE, maar dat was in de tijd van het OT nog anders. Toen werd Gods Naam vaak verbonden met een belofte. Het was een soort van garantie. God lijkt er ook een sanctie op gezet te hebben met het vierde gebod: *Gij zult Mijn Naam niet ijdel gebruiken.* God wil bij de eed garant staan, maar dan moet men wel betrouwbaar handelen en spreken. Dat is niet niks. Hoe dan ook *persoonlijk* of als *volk*: wanneer deze verandering – lees bekering – werkelijk zijn beslag zou krijgen in de harten en het handelen van Gods volk dan zou de wereld er totaal anders – want eerlijker – uitzien. Plotseling komen de volken nu weer in beeld. Jeremia 4:2b *dan zullen de heidenvolken zich in Hem zegenen en zich in Hem beroemen.* Blijkbaar moet er eerst een fundamentele wijziging komen in de relatie van Israël met de HEERE wil God Zich wenden tot de andere volken – en andersom – willen de volken oog krijgen voor de God van Israël.

De eed zweren op de Naam van de HEERE'

Zaaien in nieuw land

Met de metafoer van *de zaiende boer* en *een verbondsteken* probeert de HEERE duidelijk te maken wat Hij bedoelt. God dringt er bij Zijn volk op aan dat het een nieuw begin maakt. Zoals een boer een stukje land aan de natuur kan onttrekken. Hij maakt het schoon van alle wortels en alle onkruid. Hij ploegt het land zo diep dat er bijna geen verborgen wortels meer kunnen zijn. Vervolgens zaait hij tarwe of rogge. Jeremia 4:3 *Want zo zegt de HEERE tegen de mannen van Juda en tegen Jeruzalem: Ploeg voor uzelf ongeploegd land om! Zaai niet tussen de dorens. Zo zou het moeten, maar zo gebeurt het niet. De mensen van Juda en Jeruzalem lijken op de boer die het goede zaad zaait tussen het onkruid in. Het gevolg is dat het samen opkomt en dat het onkruid veel van het goede zaad zal overwoekeren. De kritiek van God is dat de mensen van Juda geen nieuw begin maken. Ze slaan een paar afgoden aan puin, maar dat wil niet zeggen dat daarmee alle zonden uit hun leven gebannen zijn. Ogenschijnlijk lijkt er veel veranderd, maar de enige wijziging is dat het zich allemaal meer in het verborgene afspeelt. Ze keren niet onverdeeld terug tot God. Ze zijn heel dubbel. Het nieuwe pakken ze niet op en het oude kunnen ze niet achter zich laten.*

Ontgin nieuw land, en zaai niet tussen de dorens.

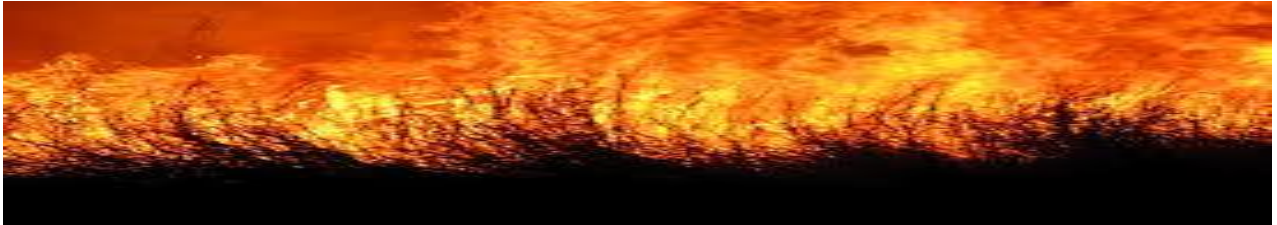

De besnijdenis van het hart

Het teken van het verbond werpt een bijzonder licht op de hele situatie. God doelt op de besnijdenis die Hij bij de verbondssluiting met Abraham instelde. Genesis 17:10 *Dit is Mijn verbond dat u moet houden tussen Mij en u en uw nageslacht na u: al wie mannelijk is bij u moet besneden worden.* De besnijdenis is – als je het goed beschouwt – een uitwendig gebeuren. De voorhuid van de penis wordt weggesneden. De symboliek is duidelijk. Het mes gaat in het vlees. Men moet niet vertrouwen op eigen prestatie of mogelijkheden, maar alles van God verwachten. Om die reden was het ook een teken van het Verbond en dan met name van de beloften van land en volk. Niet door eigen kracht of potentie zou Israël uitgroeien tot een groot volk en een eigen land verwerven, maar God zou dat doen. God zou het hen schenken. Daar kon Israël op vertrouwen. Izaäk is er een bewijs van. God had tegen Abraham en Sara gezegd dat Hij uit hen een groot volk zou voortbrengen. Toen ze beiden geen kinderen meer konden krijgen, vervulde God op wonderlijke manier Zijn belofte door hen Izaäk te schenken. Izaäk is het kind van de belofte. God doet wat Hij belooft. We kunnen op Hem vertrouwen.

Toch schort het vaak aan vertrouwen. God wil dan ook niet alleen een besnijdenis zien aan de buitenkant, maar *een innerlijke besnijdenis*, namelijk die van het hart. Dit is trouwens niet nieuw. We vinden het ook al in Leviticus 26:41 (onbesneden hart) en Deuteronomium 10:16 (besnijdt de voorhuid van uw hart) en 30:6 (de HEERE zal uw hart besnijden). Paulus maakt in Romeinen 2 hetzelfde onderscheid. Hij gaat zelfs nog een stap verder: Romeinen 2:28,29 *Want niet h j is Jood die het in het openbaar is, en niet d t is besnijdenis die in het openbaar in het vlees plaatsvindt, maar h j is Jood die het in het verborgene is, en dát is besnijdenis, die van het hart is, naar de geest, niet naar de letter. Zijn lof is niet uit mensen maar uit God.* God laat aan Zijn volk merken dat het zo eigenlijk niet gaat. Het raakt alleen de buitenkant. Het leven met God is zo dun als een velletje. Het hart komt er niet in mee. Wat de diepere oorzaak hiervan ook mag zijn – een ding is duidelijk – God accepteert dit niet langer. Als die innerlijke besnijdenis er niet komt, als er geen nieuw land wordt ontgonnen, maar men blijft tussen de dorens zaaien, dan is het op een gegeven moment afgelopen met het land en het volk. Jeremia 4:4 *Besnijdt u voor de HEERE en doe de voorhuid van uw hart weg, mannen van Juda en inwoners van Jeruzalem; anders zal Mijn grimmigheid uitslaan als een vuur en branden zonder dat iemand kan blussen, vanwege uw slechte daden.*

Anders slaat zijn toorn uit als een vuur

De sirenes loeien

Het is moeilijk voorstelbaar dat Jeremia in het vierde hoofdstuk reeds getuige is van binnenvallende buitenlandse troepen. De tekst suggereert ook iets anders. Jeremia moet bekend maken dat dit gaat gebeuren. Jeremia 4:5 *Maak het in Juda bekend, laat het in Jeruzalem horen en zeg: Blaas de bazuin in het land, roep luidkeels en zeg: Verzamel u, en laten we gaan naar de versterkte steden.* Hoewel het blijkbaar nog geen werkelijkheid is maar een visioen, is het zo concreet dat Jeremia het bij wijze van spreken voor zijn ogen ziet voltrekken. De ramshoorn wordt geblazen. Wij zouden zeggen; ‘De sirenes loeien.’ Terwijl wij bij onraad in huis blijven en de ramen sluiten, trekt iedereen in Israël juist weg. Er komt een stroom van mensen in beweging. Ze gaan allemaal op weg om een veilige schuilplaats te vinden achter de muren van een versterkte stad. De eerst aangewezen stad is Sion of, anders gezegd Jeruzalem. Er zijn perioden van beleg geweest waarin het bevolkingsaantal in Jeruzalem verdubbelde. Het aantal vluchtelingen overtrof bij tijden het inwonersaantal. Jeremia voelt vijandelijke legers uit het Noorden langs zich heen trekken. Het voelt als een leeuw die uit het struikgewas springt. Er is geen ontkomen aan. Het ergste is misschien nog wel dat de ellende niet verklaard kan worden uit expansiedrift van een buitenlandse vorst. De HEERE zit hierachter. Dit roept om boetedoening, berouw. Men moet zich kleden in zak en as om de slaande hand van God af te weren. Jeremia 4:7,8 *Een leeuw is opgesprongen uit zijn struikgewas, de verderver van de heidenvolken is uitgetrokken, is zijn plaats uitgegaan om van uw land een woestenis te maken, uw steden zullen vernietigd worden, zodat er geen inwoner meer is. Omgord u daarom met een rouwgewaad, bedrijf rouw en weeklaag, want de brandende toorn van de HEERE keert zich niet van ons af.*

Zoals een leeuw uit het struikgewas springt**Hul je daarom in het zwart****De profeet Jeremia voelt zich tussen God en de mensen instaan.**

Iedereen is van zijn stuk. Van hoog tot laag is men ontzet. Jeremia 4:9 *Op die dag zal het gebeuren, spreekt de HEERE: vergaan zal de moed van de koning en de moed van de vorsten, de priesters zullen ontzet zijn en de profeten verbijsterd.* Ook Jeremia is uit zijn doen. Jeremia is een buitengewoon sympathieke profeet. Hoe voor de hand liggend was het niet om met de vinger te wijzen naar al de andere profeten en leiders van het volk en te roepen: 'Dat komt er nu van. Heb ik het niet gezegd?' Maar Jeremia stelt zich niet op aan Gods kant. Hij staat voor zijn gevoel tussen God en het volk in. Dat is op zich een onverwachte positie. Predikanten hebben er nog wel eens een handje van zich aan Gods kant op te stellen. Predikanten lezen de gemeente soms lessen waarvan het de vraag is of ze die zelf al geleerd hebben. Zeker, predikanten zijn geroepen om namens God tot de gemeente te spreken, maar tegelijkertijd zijn het zelf ook mensen van vlees en bloed. Staan ze aan Gods kant, dan toch ook aan de kant van de gemeente. Jeremia doet dat in ieder geval wel en hij neemt het op voor de gemeente. In de grondtekst staat in Jeremia 4:10 *Toen zei ik: Ach, Heere HEERE, voorwaar, U hebt dit volk en Jeruzalem ten zeerste bedrogen door te zeggen: U zult vrede hebben. Het zwaard wordt ons immers op de keel gezet.* Sommige vertalingen maken hier iets anders van. Die vertalen: *Zij zeiden.* Dat doen ze omdat ze zich niet goed voor kunnen stellen dat Jeremia dit zelf gezegd zou hebben. Dat is een vergissing. Het gaat bij de uitleg niet om wat wij ons voor kunnen stellen, maar om wat er staat. Er staat: *Ik zei.* Jeremia zegt dit dus. Hij had het gevoel dat ze met *de reformatie* van Josia op de goede weg waren. Hij moet gedacht hebben dat daarmee het onheil wel zou worden afgewend. Sterker, hij heeft dit misschien ook wel zo nu en dan gezegd: *Als wij op deze voet verder gaan, zullen wij in vrede leven.* Maar dit visioen zet alles op zijn kop. God zit er blijkbaar heel anders in dan zijn profeet. Misschien komt dat ook wel omdat God naar het hart van de mensen kan kijken en wij meer op de buitenkant af moeten gaan. Hoe dan ook, Jeremia schrikt zich een hoedje.

De profeet Jeremia staat voor zijn gevoel tussen God en het volk in.

Een gewaarschuwd mens telt voor twee.

Het is allemaal zo levensecht dat Jeremia de stuipen op het lijf gejaagd worden. Het voltrekt zich vlak voor zijn eigen ogen. De plaats Dan in het uiterste noorden van Israël wordt als eerste de vijandelijke inval gewaar. Men ziet met lede ogen aan hoe de vijandelijke legers zich vervolgens via Efraïm verplaatsen naar Jeruzalem. Ze laten een gebrandschat land achter zich. Met het beeld van de hete oostenwind wordt de inval aangeduid. Die oostenwind wordt ditmaal niet gebruikt om de gedorste tarwekorrels van kaf te ontdoen. Nee, niet om te wannen is deze oostenwind bedoeld. Het is een verzengende wind die alles uitdroogt en doet wegwaaien. Jeremia 4:13 *13 Zie, als wolken komt de vijand opzetten, als een wervelwind komen zijn wagens, sneller dan arenden zijn zijn paarden. Wee ons, want wij worden verwoest!* Alles wat groen is verkleurt en wordt geel en bruin. Het verwaait en wordt tot stofwolken. Dodelijk is deze oostenwind in zijn komen, hij laat een maanlandschap achter. Maar het is de vijand niet om het platteland te doen. Hij heeft zijn vizier op de stad gevestigd, Jeruzalem. Jeremia 4:15-17 *Want een stem verkondigt het uit Dan en doet onheil horen uit het bergland van Efraïm. Roep het in herinnering bij de volken, zie, laat Jeruzalem het horen: Er komen belegeraars uit een ver land, zij laten hun stem klinken tegen de steden van Juda. Zoals wachters van de velden staan zij rondom tegenover haar, omdat zij Mij ongehoorzaam is geweest, spreekt de HEERE.* Hoewel Jeremia voor zijn gevoel onder het stof zit van de voorbij marcherende troepen en zijn wonden likt, weet hij dat het tot nog toe bij een waarschuwing blijft: *omdat zij Mij ongehoorzaam is geweest, spreekt de HEERE* – staat dit te gebeuren. Omdat ze zo'n hard hart hebben dat maar niet zacht wil worden voor God, halen ze Zijn boosheid over zich heen. Het is een soort laatste waarschuwing. Nog kan het tij gekeerd worden, mits ze zich anders opstellen. Voor God echter lijkt het vonnis reeds vast te staan: Jeremia 4:18 *Uw wegen en uw daden hebben u deze dingen aangedaan. Dit is uw kwaad, dat het zo bitter is, dat het u in uw hart treft.*

Zijn wagens razen als een wervelwind, zijn paarden gaan sneller dan adelaars.

Het oordeel voelt meedogenloos aan.

De aanval op de mens die van God afgedwaald is, voelt bijzonder hevig aan. Kijk maar naar Jeremia. Hij weet niet hoe hij het heeft. Jeremia 4:19-21 *Mijn binnenste, mijn binnenste, ik krimp ineen, wanden van mijn hart! Mijn hart is onrustig in mij, ik kan niet zwijgen, want u, mijn ziel, hoort bazuïngeschal en krijgsgeschreeuw. Ramp op ramp, wordt er geroepen, want heel het land werd verwoest. Plotseling zijn mijn tenten verwoest, in een ogenblik mijn tentkleden. Hoelang moet ik de banier nog zien, het bazuïngeschal horen?* Het komt allemaal wel heel dichtbij. De metafoer is die van een tent. Met een enkele beweging zijn de scheerlijnen door te snijden en valt een tent in elkaar. De mens is als een tent, kwetsbaar en zeer vergankelijk. Jeremia voelt de voorbijtrekkende legers. Hij hoort het hoorngeschal van de overwinnaar en ziet hun strijdvlagen. Hij kan het niet langer aanzien en aanhoren. 'Het is helemaal afgelopen', denkt hij. Plaatsvervangend voorvoelt hij de grote angst en

dood die Juda en Jeruzalem zullen overvallen. Overdrijft Jeremia? Nee, met geen woord. Mag dit? Kan dit? Ja dit moet blijkbaar wil het volk – althans sommigen van het volk – tot God terugkeren. Want dat is het antwoord van de HEERE. Jeremia 4:22 *Voorzeker, Mijn volk is dwaas, men kent Mij niet. Verstandeloze kinderen zijn het, inzicht heeft men niet. Wijs is men in kwaad doen, maar van goeddoen weet men niet.* God laat Zijn volk de gevolgen ondervinden van hun eigen handelen. Het moet ophouden. Tegelijkertijd is het een straf met als doel de bekering. God wil niet dat wij van Hem vervreemden. Integendeel. Hij wil dat we tot Hem terugkeren en met Hem vertrouwd raken en inzicht ontvangen en het goede gaan doen.

Jeruzalem

Hoe denken wij over de realiteit van het oordeel en de noodzaak van de bekering?

Jeremia vereenzelvigd zich met zijn volk. Hij komt naast ons staan. Hij is geschokt door het oordeel. Hij schrikt zich een hoedje als hij merkt dat God niet alleen het vonnis als pedagogisch middel gebruikt, maar het echt meent. Jeremia voelt: 'Dit gaat binnenkort echt gebeuren.' Het is de HEERE menens. Jeremia's reactie is er een van ontsteltenis. God kan dit toch niet menen. Dit kan toch niet. Dit mag toch niet. Wij zijn dezelfde gedachten toegedaan. Wij horen zoveel over Gods genade dat we ons een toornende God maar moeilijk voor kunnen stellen. Is dat dezelfde God Die komt met het oordeel? Een vernietigend oordeel? Het is misschien wel goed om eerlijk tegen onszelf te zijn. God is niet veranderd. De God van het Nieuwe Testament is niet anders dan de God van het Oude Testament. Om een voorbeeld te noemen. Jezus' komst wordt voorafgegaan door het optreden van Johannes de Doper. Bij Johannes de Doper zie je twee dingen, die je ook hier in Jeremia 4 kunt opmerken en dat is: 'Het is menens. God komt met het oordeel.' En dan is er nog iets dat met deze tekst overeenkomt. Als mensen zich niet werkelijk bekeren tot God en Hem gehoorzamen dan is hun lot voor eeuwig beslecht. Johannes de Doper Mattheus 3:10-12 *De bijl ligt zelfs al aan de wortel van de bomen; elke boom dan die geen goede vrucht voortbrengt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen. Ik doop u wel met water tot bekering, maar Hij Die na mij komt, is sterker dan ik; ik ben het niet waard Hem Zijn sandalen na te dragen. Hij zal u dopen met de Heilige Geest en met vuur. Zijn wan is in Zijn hand en Hij zal Zijn dorsvloer grondig reinigen en Zijn tarwe in de schuur verzamelen en Hij zal het kaf met onuitblusbaar vuur verbranden.* Net als de God van Jeremia laat Johannes de Doper er geen misverstand over bestaan: 'Houd rekening met het oordeel van God en bekeer je.' Jeremia moet enorm wennen aan de gedachte, maar Gods openbaring laat hem geen andere keus.

Het oordeel is een zwaard van Damocles dat werkelijk boven het hoofd van het volk hangt en dat zal toeslaan. En de reden is ook niet onbekend. De reden is de onbekeerlijkheid van Gods volk. Het zijn onze zonden waarmee we Gods toorn oproepen. We zetten de verzen maar eens op een rijtje waarin de HEERE dit onmiskenbaar duidelijk maakt in Jeremia 4.

Jeremia 4:14 Was het kwaad van uw hart af, Jeruzalem, opdat u verlost wordt. Hoelang laat u uw zondige gedachten in uw binnenste overnachten?

Jeremia 4:17 Zoals wachters van de velden staan zij rondom tegenover haar, omdat zij Mij ongehoorzaam is geweest, spreekt de HEERE.

Jeremia 4:18 Uw wegen en uw daden hebben u deze dingen aangedaan. Dit is uw kwaad, dat het zo bitter is, dat het u in uw hart treft.

Jeremia 4:22 Voorzeker, Mijn volk is dwaas, men kent Mij niet. Verstandeloze kinderen zijn het, inzicht heeft men niet. Wijs is men in kwaad doen, maar van goeddoen weet men niet.

Als Jeruzalem en Juda hun leven niet veranderen komt het oordeel over hen. En wij weten: Zo is het ook in werkelijkheid gebeurd.

De bijl ligt aan de wortel van de boom, zegt Johannes de Doper.

Jezus is niet anders dan Johannes de Doper

Johannes had een mooie naam: *God is genadig*. Toch zette hij fors in met het oordeel en de noodzaak tot bekering. Er lijkt een zeker verschil te zijn tussen Johannes en de Heere Jezus. Op het moment dat Johannes in de gevangenis zit, vraagt hij zich af of Jezus wel de Messias is die ze verwachtten? Mattheus 11:3 Iedereen kan zich er wel een voorstelling van maken hoe Johannes aan dit idee komt. Hij zit in de gevangenis omdat hij Herodes op zijn vingers tikte vanwege zijn huwelijksmoraal of beter gezegd het gebrek daaraan. Herodes had de vrouw van een ander afgepikt. Johannes sprak Herodes daarop aan. Hij moet boeten voor zijn openhartigheid en zijn normbesef en dat terwijl Jezus vrolijk rondloopt en weinig anders lijkt te doen dan mensen genezen. Terwijl het gordijn zich achter Johannes dichttrekt lijkt er juist voor Jezus een wereld open te gaan. Toch is het de vraag of er licht zit tussen Jezus en Johannes, behalve dan dat Jezus de Zoon van God is en de Messias, terwijl Johannes de bode is die Zijn komst aankondigde. In feite is Jezus even helder over

het oordeel als Johannes en laat Hij de mensen die alleen een buitenkant-geloof laten zien, niet vrij uitgaan. De Heere Jezus is duidelijk in de Bergrede. Hij is 'niet gekomen om wet en profeten te ontbinden. Nee, de Heere komt juist om te vervullen.' Mattheus 5:17 Jezus kan net als Zijn Vader niet tegen de hardheid van het hart. Kijk maar eens wat Jezus tegen de mensen in Kapernaüm zegt in Mattheus 11:23 *En u, Kapernaüm, die tot de hemel toe verhoogd bent, u zult tot de hel toe neergestoten worden. Want als in Sodom de krachten waren gebeurd die in u hebben plaatsgevonden, dan zou het tot op de huidige dag gebleven zijn.* De Heere Jezus legt niet alleen verband met Gods oordeel over de steden Sodom en Gomorra, maar legt ook het verband met de Zondvloed als Hij de mensen waarschuwt voor de komende toorn van God. Mattheus 24:37,38 *Zoals de dagen van Noach waren, zo zal ook de komst van de Zoon des mensen zijn. Want zoals ze bezig waren in de dagen voor de zondvloed met eten, drinken, trouwen en ten huwelijk geven, tot op de dag waarop Noach de ark binnenging, en het niet merkten, totdat de zondvloed kwam en hen allen wegnam, zo zal ook de komst van de Zoon des mensen zijn.* Met recht kun je zeggen dat de komst van Jezus als de Mensenzoon geschiedt tegen de achtergrond van het oordeel van God en de noodzaak tot bekering. *De tijd is vervuld en het Koninkrijk van God is nabijgekomen; bekeer u en geloof het Evangelie,* zo begint Jezus Zijn optreden in het openbaar. Marcus 1:15 De Heere Jezus brengt Goed Nieuws. Dit gebeurt tegen de achtergrond van het slechte nieuws dat Gods oordeel op uitbreken staat en alle mensen zou treffen die hun leven niet zouden veranderen. Het Goede Nieuws is dat men via Jezus de komende toorn kan ontgaan. Als iemand de moeite zou nemen om elke verwijzing in Mattheus naar het oordeel en de noodzaak tot bekering rood te maken, dan zou dit Evangelie er behoorlijk gekleurd uitzien. Denk ook aan de Bergrede Mattheus 5-7 en de gelijkenissen aan het eind: De confrontatie met het schijngeloof van de farizeeën in Mattheus 23 en het oordeel in Mattheus 24 en 25. Het is de vraag of – laten we zeggen – het percentage oordeel en bekering in de prediking van vandaag even sterk aanwezig is, als het aangetroffen wordt in de Evangelieën?

Worden de gelovigen genoeg bepaald bij het oordeel en de noodzaak tot bekering?

Paulus is niet anders dan Jezus en Johannes

Hoe zit het met Paulus? Het is waar dat Paulus moest breken met het Judaïsme. Sterker, God had de Judaïst Paulus gebroken. Voor Paulus was het dus elementair om uit de buurt te blijven van een soort nieuw Joods zelf-verstaan waarin de mens nog eens de puntjes op de i zette van de bepalingen van het Oude Testament terwijl men dit uitgaf voor christelijk. Judaïsten kruisen herhaaldelijk het pad van Paulus. Judaïsten zijn de Joods-christelijke mensen die willen dat de jonge kerk vasthoudt aan het

gebod tot besnijdenis en de sabbatsviering enz. Handelingen 14 Men wil eigenlijk een Joodse synagoge met een christelijk sausje. Paulus is hier buiten de kerk – maar ook intern binnen de kerk – keihard tegen aangelopen. Let bijvoorbeeld op zijn confrontatie met iemand als Petrus (Galaten 2), zijn ruzie over Marcus met Barnabas na de eerste zendingsreis en de noodzaak van de eerste Synode in Jeruzalem. Daar voerden Petrus en Jakobus het woord en deed de kerk inderdaad een eerste officiële poging om het christelijke geloof voor de volken te vrijwaren van Oudtestamentische invloeden. Handelingen 15 Een van de dingen die Paulus daarbij benadrukt is de rol van het geloof en de genade. Het is allemaal genade. Zelfs het geloof is een gave van God. Efeziërs 2. Het Oude Testament kun je vergelijken met karrensporen die diepe geulen getrokken hebben in de vochtige klei. Voordat je het weet glijdt de volgende wagen – die uit die geulen wil blijven – terug in de oude sporen. Het is dus best een hele toer. Je ziet Paulus bezig om zich te verantwoorden op het punt van het christelijke geloof en zich afzet tegen het Judaïsme bijvoorbeeld in de brief aan de Galaten. Christenen uit de volken behoeven dus niet besneden te worden. Ook geldt de onderhouding van de sabbat niet voor gelovigen uit de heidenen. Het is overigens de vraag of dit voor Joodse mensen ook het geval is. Duidelijk is dat mensen met een Joodse achtergrond het verlossingswerk van de Heere Jezus net zo hard nodig hebben als de niet-Joden. Ook zij worden mensen van het Nieuwe Verbond waarbij ze leven door de beloften van vergeving en de Heilige Geest. Wanneer we echter zien dat mensen als de apostel Paulus naar de tempel blijven gaan en offers blijven brengen kunnen (Handelingen 18:18 en Handelingen 21) we vermoeden dat het voor christenen met een Joodse achtergrond toch anders ligt. Het lijkt er op dat zij naast de tempeldienst ook de besnijdenis en de sabbat en de Joodse feesten blijven onderhouden.

Hoe voorkom je bij het christelijke geloof een terugval in een Oudtestamentische manier van denken en leven?

Paulus is niet anders dan Jakobus

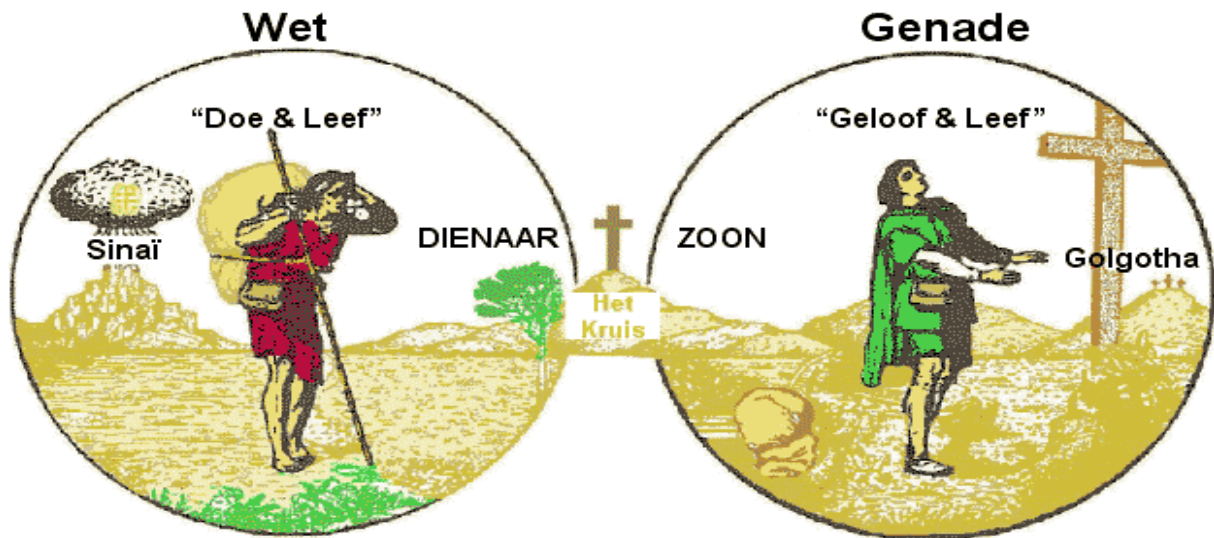
Jakobus, de broer van Jezus lijkt zich in zijn brief af te zetten tegen Paulus. Jakobus legt de nadruk op de gehoorzaamheid, tegenover Paulus die de nadruk legt op het geloof. Geen woorden maar daden, vindt Jakobus. Volgens Jakobus komt het aan op gehoorzaamheid. Feitelijk is Paulus het daar niet mee oneens. Lees de eerste hoofdstukken van de eerste brief aan de Korintiërs maar eens. Dan blijkt – alleen al op het punt van de huwelijksethiek – dat Paulus volop Bijbels denkt. Ook pakt Paulus een jonge broeder hard aan die met zijn schoonmoeder omgaat alsof het zijn vrouw is. Dingen die zelfs buiten de kerk niet normaal gevonden worden. Maar de kerk was misschien teveel gefocust op genade? Het misverstand had mogelijk zijn intrede gedaan dat genade zo iets betekent als *'alles maar goed vinden'*. Maar dat is *genade* allerminst. *Genade* betekent dat er verzoening van zonden is + de mogelijkheid van een andere levenshouding. God neemt door het bloed en de Geest van Christus –

die Hij voor ons verworven heeft door Zijn lijden en sterven aan het kruis van Golgotha – niet alleen het zondige weg, maar brengt ook het goede aan; Namelijk een nieuwe houding tegenover God en de naaste, een nieuw hart. Paulus pakt de zondaar hard aan om er voor te zorgen dat hij tot inzicht komt en spijt krijgt en God zoekt in Zijn Zoon Jezus om op een nieuwe – dat is ook – een heel andere manier in het leven te komen staan, dankzij Gods Geest. Het valt niet te ontkennen dat Paulus de nadruk legt op de Heilige Geest en het nieuwe leven, de liefde tot God en de naaste en de vruchten van de Geest zoals wijsheid en geduld en zelfbeheersing enz. Maar als je hem zorgvuldig leest merk je dat hij heel bewust formuleert en vasthoudt aan de wet. Hij heeft het ergens ‘over geloof dat in liefde actief is’ en ‘de liefde als de vervulling van de geboden’. Paulus schrijft in Romeinen 13:8-10 *Wees niemand iets schuldig dan elkaar lief te hebben; want wie de ander liefheeft, heeft de wet vervuld. Want dit: U zult geen overspel plegen, u zult niet doden, u zult niet stelen, u zult geen vals getuigenis geven, u zult niet begeren, en welk ander gebod er ook is, wordt in dit woord samengevat, namelijk hierin: U zult uw naaste liefhebben als uzelf. De liefde doet de naaste geen kwaad. Daarom is de liefde de vervulling van de wet.* Met andere woorden: Als je de ander liefhebt, zit daarbij inbegrepen dat je de geboden van God volbrengt. Je kunt dus niet – volgens Paulus – de liefde bedrijven met je buurvrouw, omdat je het zevende gebod overtreedt. M.a.w. het woord liefde is hierbij niet op zijn plaats omdat liefde de wet insluit en die wet wordt nu juist overtreden bij echtbreuk.

Liefde is de vervulling van de wet.

In onze tijd wordt *de naastenliefde* door de kerk maar ook buiten de kerk omarmt. De EO kan niet overal mee aankomen, maar wel met goede doelen. Maar daarin staat de omroep niet langer alleen. Ook de lotto en de toto geven geld aan goede doelen. Nu de wereld het kunstje van de kerk overneemt, zal de kerk moeten benadrukken dat de liefde de vervulling van de geboden is. Voor mensen die beïnvloed zijn door Paulus is dit niet zo gemakkelijk. Je moet de vinger leggen bij iets wat eigenlijk vanzelfsprekend zou moeten zijn. ‘Door de geboden van God naar voren te halen kom je zo wettisch over’, zei iemand. Het zij zo. De kerk kan de wereld hier niet mee weg laten komen. Noem eens iets: ‘Een goede doelen loterij is iets waar een christen niet aan meedoet, omdat hij niet meedoet aan een loterij.’ Goede doelen is hier verleiding tot iets wat niet goed is. Zo heeft de EO mogelijk aan kijkcijfers gewonnen door de kant van oordeel en bekering – de uitgangspunten van het Evangelie – niet meer te benoemen, maar Jezus zou zeggen: ‘Als het zout zijn kracht verliest, kun je er alleen nog maar een zandpad mee bestraten.’ Zout werd namelijk uit stenen gewonnen, die daarna werden gebruikt als wegverharding. Ook in de kerk is het adagium dat je mensen vooral niet dreigt met hel en verdoemenis, maar het is natuurlijk wel de bedoeling dat we het Evangelie in zijn volle vreugde en zijn volle ernst – inclusief de realiteit van het oordeel en de noodzaak tot bekering – vasthouden.

Wet en Genade

God is met Zijn volk terug bij af.

God is terug bij af. God had een prachtige schepping voortgebracht. Voordat het zover is, lezen we het volgende in Genesis 1:2 *De aarde nu was woest en leeg, en duisternis lag over de watervloed; en de Geest van God zweefde boven het water.* In dit vers vallen de woorden *tohu va bohu* = woest en doods. Diezelfde woorden komen we tegen in Jeremia 4:23 *Ik zag het land, en zie, het was woest en leeg, en keek naar de hemel – zijn licht was er niet.* Heel de prachtige schepping met het licht en de hemel en de bergen en heuvels en de mensen en de dieren en de boomgaarden wordt door Gods toorn weer in de oude staat teruggebracht. Jeremia 4:24-26 *Ik zag de bergen, en zie, zij beefden, en alle heuvels schudden door elkaar. Ik zag, en zie, er was geen mens, en alle vogels in de lucht waren weggevlogen. Ik zag, en zie, het vruchtbare land was woestijn, en al zijn steden waren afgebroken, door de HEERE, door Zijn brandende toorn.* Zie je hoe verwoestend de zonde is? Zie je wat er gebeurt als de mens zich losmaakt van God en zijn eigen leven gaat leiden? Is het niet verschrikkelijk? God laat dit niet gebeuren. Hij komt met beloften, maar ook met waarschuwingen. God komt met *de zegen* en *de vloek*. Deuteronomium 28 *Zegen* wanneer we Hem vertrouwen en ons aan Hem houden. Met de *vloek* als we ons van God losmaken en onze eigen wegen bewandelen. God maakte Israël volgens Zijn belofte tot een groot volk en Hij gaf hen een eigen land. Maar als ze het verstieren, decimeert Hij het volk en zet hun het land weer uit. Het is een boodschap die er niet om liegt. Dit geldt voor Israël in zijn tijd. Het geldt evengoed voor ons. Ook wij hebben de neiging te breken met verkeerde dingen die iedereen kan zien, maar keren we ook echt terug tot de HEER? Wanneer ons leven onder druk wordt gezet worden we ons er maar al te vaak van bewust dat we behalve op God ook op veel andere zaken vertrouwen. Naast gebieden die ondergeschikt zijn aan ons geloof, komt aan het licht dat er ook nog hele terreinen zijn waar we zelf heer en meester willen blijven. Voordat wij onze handen leeg hebben om de genade en de gerechtigheid van God helemaal aan te kunnen nemen, moet er soms heel wat gebeuren. Een ding is duidelijk. Het oordeel komt over alle mensen en zaken die niet bij God horen. Maar er is een klein lichtpuntje.

Ik keek, er waren geen mensen, alle vogels waren uit de lucht verdwenen

Men roept naar de hemel

Het zal er in Israël hier en daar uitzien als een maanlandschap. Maar helemaal terug tot voor de schepping gaat God niet. Hij zal het land verwoesten, maar er blijft nog wel iets van over. Jeremia 4:27 *Want zo zegt de HEERE: Heel het land zal een woestenij worden – toch zal Ik er geen vernietigend einde aan maken.* God is goed. Het is ongelofelijk – maar waar – dat de HEERE toch weer een nieuw begin zal maken. Ook al is dat met een kleine *rest*. Er komt een nieuw begin. Men zal na verloop van tijd terug kunnen keren naar Jeruzalem en Juda. Men zal stad en land weer op kunnen bouwen. Maar zo voelt het niet; nog niet. God gaat eerst het vonnis voltrekken en dat liegt er niet om. Juda en Jeruzalem zijn voorlopig ook nog met heel andere dingen bezig. De ene helft is gevlucht de bergen in. Ze verschuilen zich in de bossen en de rotsen en hollen. Ze proberen – zo goed en kwaad als het gaat – zich in leven te houden. De andere helft is in Jeruzalem gebleven. Ze maken zich op. Ze kleden zich modern voor die tijd. Ze hopen op die manier het vege lijf te redden. Mogelijk zal de vijand inzien dat het geen zin heeft een volledige bevolking over de kling te jagen. Wie weet kunnen ze een handeltje opzetten, een graantje meepikken van de oorlog. Men probeert hoe dan ook het vege lijf te redden. Jeremia 4:29,30 *Voor het geroep van ruiters en boogschutters slaat heel de stad op de vlucht. Ze gaan de struiken in of klimmen op de rotsen. Elke stad is verlaten – niemand die er nog in woont. U, verwoeste, wat gaat u nu doen? Al zou u zich kleden in karmozijn, al zou u zich tooien met een gouden sieraad, al zou u uw ogen opmaken met oogschaduw, tevergeefs zou u zich mooi maken. Uw minnaars verwerpen u, staan u naar het leven.* De een vlucht; de ander probeert er nog een slaatje uit te slaan. Maar het eind van het liedje is dat het voor iedereen fout uitpakt. Of je nu bent gebleven of gevlucht. Het vergaat Jeruzalem als de vrouw die voor het eerst een kind baart. De mensen schreeuwen het uit. Jeremia 4:31 *Want ik hoor een geluid als van een vrouw in barensood, benauwdheid als van een die haar eerste kind aan het baren is. Het is het geluid van de dochter van Sion, zij snakt naar adem, zij spreidt haar handen uit: Wee mij toch! Want mijn ziel is uitgeput, vanwege de moordenaars.* Ze roepen naar de hemel. Is dat het? Is dit een teken van hoop?

Ik hoor een kreet van pijn, als van een vrouw die de eerste keer baart.